

циално-икономическите промени в селата, да запазят по-дълго време практикуваните занаяти.

Устойчиви във времето се оказват и занаятите на сезонно чергарстващите. Те нямат регламентирани условия за производство – регулатор са конкретните нужди на населението. Обикаляйки страната, задоволяват потребността от калайдисване и ремонт на битови предмети и църковна утвар, от изработване на земеделски и дребни железарски инструменти, ремонт на по-едрите. Това им дава по-голяма свобода – сами да определят цените и стойността на труда. Често се задоволяват с натурална размяна. Важното е да има продукти за прехрана на семейството. Съществуващият разрешителен режим за занаятчиите по време на т.нар. социалистически период на практика дава възможност на отделни цигани занаятчии да продължат да предлагат своите стоки и услуги.

Икономическите промени в края на ХХ век предоставят нова възможност за развитие на някои от традиционните цигански/ ромски занаяти като калайджийство, бургуджийство, копанарство, кошничарство, грънчарство, сарачество, звънчарство, метличарство, хасърджийство и др. Много днешни майстори съчетават по няколко занаята – ковачи и сарачи са и налбанти, калайджиите са и бакърджии, копанарката прави и метли. Демирджиите в селата отново отварят своите работилници, но вече предлагат и услуги в металообработването (Иванова, Кръстев 2004: 15).

Търговията с коне – *джамбазлъкът*, както и изработването на конски атрибути е традиционно за етноса мъжко занятие от векове. Още в пределите на Османската империя Ами Буе пише, че циганите са главно каруцари, търговци с коне, изработват коли, подковачи. В Пловдив в средата на ХІХ век „...джамбази, свираче, ковачи и триех хубави занаята в ръцете на циганити!“ посочва Иван Богоров (Извори за българската 1992: 103).

И след Освобождението в столицата София циганите се занимават с продажбата на коне, други са ковачи, трети хамали и т.н. Недалеч от Татар Пазарджик (дн. Пазарджик – б.а.) табор на цигани джамбази се откроява на небесния фон (Иречек 1899: 33; Кейе 2006: 158).

В Тутракан през 20-те год. на ХХ век в циганската махала най-старите жители са турски цигани подковачи. През следващото десетилетие в Провадия и селата сред турските цигани се обособява подгрупа на джамбазите. Тези мъже са и байтари – разбират от болестите по конете. Млади момчета пък се хващат на работа в богати български домове като юрукчии. Грижат се за определен кон, с който участват в конните надбягвания по време на сватби и на Тодоровден (Кючуков 1992: 64-65). В с. Стрелча, Пазарджишко през 30-те-40-те год. „Нашите бяха богати хора по онова време. Баща ми беше джамбазин, чорбад-